

परिशिष्टे

परिशिष्ट - अ
मुख्याध्यापकांसाठी प्रश्नावली

श्री. अनिल तानाजी पाटील (अधिव्याख्याता)
एम्.एस्.सी.एम्.एड

म.फुले शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, अकलूज
ता. माळशिरस जि. सोलापूर

विनंती पत्र

मा. मुख्याध्यापक / मुख्याध्यापिका

स. न. वि. वि.

मी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्.फिल्. (शिक्षणशास्त्र) या परीक्षेसाठी संशोधनाचे काम करत आहे. माझा संशोधनाचा विषय “ माध्यमिक शाळांमध्ये मूल्यशिक्षणाच्या कार्यवाहीचा चिकित्सक अभ्यास ” हा आहे. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी येथील डॉ.प्रा.टी.बी.पाटील हे संशोधनास मार्गदर्शन करत आहेत.

कृपया आपण सोबतच्या प्रश्नावलीतील माहिती भरून सहकार्य करावे. सदर प्रश्नावलीचा अभ्यास करून ती भरून पाठविल्याने शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज. मधील माध्यमिक शाळांमध्ये चालणा-या मूल्यशिक्षणाच्या कार्यवाही चे स्वरूप समजणार आहे. आपल्या सर्वच शाळांना याचा निश्चीत उपयोग होईल. सदर संशोधन कार्य आपल्या सहकार्यावर अवलंबून आहे.

या प्रश्नावलीतील माहितीचा उपयोग फक्त संशोधनासाठीच केला जाईल.त्याबद्दल गुप्तता ही राखली जाईल. तरी कृपया प्रश्नावली काळजी पूर्वक भरून १५ दिवसात द्यावी ही विनंती.

आपल्या सहकार्याबद्दल धन्यवाद.

ठिकाण : -

आपला कृपाभिलाषी

दिनांक : -

(अ . ता. पाटील)

प्रश्नावली भरण्यासंबंधी सूचना

१. काही प्रश्नांच्या उत्तराचे पर्याय दिलेले आहेत. आपण सहमत असलेल्या उत्तरापुढे (✓) अशी खूण करा.
२. काही प्रश्न “ होय/नाही” स्वरूपाचे आहे.तेथे आपणास होय असलेल्या शब्दाच्यावर (✓) खूण करावी.
३. ज्या प्रश्नांची कारणे विचारली आहेत, तेथे ती कारणे लिहावीत.
४. कृपया मोकळ्या सोडलेल्या जागी माहिती द्यावी, तथापि जागा अपुरी पडल्यास प्रश्नावलीच्या शेवटी जोडलेल्या को-या कागदावर प्रश्न क्रमांक व उपप्रश्न क्रमांक लेहून तेथे माहिती लिहावी.
५. प्रश्न क्रमांक २७ मध्ये ग्रंथाची संख्या द्यावी.

* मुख्याध्यापकांसाठी प्रश्नावली

अ) मुख्याध्यापकाची वैयक्तिक माहिती

- १) मुख्याध्यापकाचे पूर्ण नाव
- २) शैक्षणिक अर्हता
- ३) व्यावसायिक अर्हता
- ४) मुख्याध्यापक पदाचा अनुभव (पूर्ण वर्षात)
- ५) विद्यालयाचे नाव व पत्ता

ब) विद्यालयाची सर्वसाधारण माहिती

- ६) विद्यालयातील शिक्षकांची संख्या
- ७) विद्यालयातील एकूण तुकड्यांची संख्या
- ८) विद्यालयातील एकूण विद्यार्थी संख्या

अ) मुलाची संख्या

ब) मुलीची संख्या

क) मूल्यशिक्षणाच्या नियोजनाबाबत प्रश्न

- ९) महाराष्ट्र शासनाने मूल्यशिक्षणेच्या संदर्भात ठरवून दिलेली प्रथम तासिका योग्य वाटते काय? होय/नाही
- १०) उत्तर नाही असल्यास इतर कोणती तासिका योग्य वाटते
(तासिका क्रमांक द्यावा) ()
- ११) तासिका योग्य वाटल्याची कारणे द्यावीत.

१२) मूल्यशिक्षणाची कार्यवाही करत असताना त्याचे नियोजन वर्षाच्या सुरुवातीस केले पाहिजे असे आपणास वाटते काय ? होय/नाही

१३) उत्तर होय असल्यास आपण असे नियोजन करता काय ? होय/नाही

१४) मूल्यशिक्षणाचे नियोजन कोण करते ?

अ) मुख्याध्यापक

ब) उपमुख्याध्यापक

क) पर्यवेक्षक

ड) सहशिक्षक

ई) सर्वजन चर्चा करून

१५) मूल्यशिक्षणाचे नियोजन करतांना कोणत्या त्रुटी जाणवतात ?

१६) त्रुटी दुर करण्यासाठी कोणत्या उपाय योजना केल्या आहेत.

१७) मूल्यशिक्षणाची कार्यवाही करत असतांना शिक्षकांना काही प्रशिक्षणाची आवश्यकता आहे काय?
होय/नाही

१८) उत्तर होय असल्यास त्याची व्यवस्था कोणी करावी ?

अ) शैक्षणिक संस्था ☐

ड) मुख्याध्यापक संघ ☐

ब) समाजिक संस्था ☐

ई) शिक्षक संघ ☐

क) शासन ☐

१९) विद्यालयातील किती शिक्षकांनी उपक्रमासाठी प्रशिक्षण पूर्ण केले आहे ? ☐

२०) मूल्यशिक्षण देण्यासाठी कोणकोणते उपक्रम राबविले जातात ?
(येत असलेल्या उपक्रमा पुढे बरोबर अशी खुण करा)

अ) दैनंदिन परिपाठ

ब) व्याख्यान

क) प्रात्याक्षिक कार्य

ड) इतर १.

२.

ड) मूल्यशिक्षणासाठी आवश्यक असणारी भौतिक सुविधा

२१) विद्यालयाला पुरेसे मैदान आहे काय ?

होय/नाही

२२) विद्यालयाला सभागृह आहे काय ?

होय/नाही

२३) विद्यालयामध्ये विज्ञान प्रयोगशाळा स्वतंत्र आहे काय ?

होय/नाही

२४) विद्यालयामध्ये ग्रंथालय स्वतंत्र आहे काय ?

होय/नाही

२५) मूल्यशिक्षणाच्या संदर्भात ग्रंथालयात पुरेशी पुस्तके आहेत काय ?

होय/नाही

२६) मूल्यशिक्षणाची हस्त पुस्तिका (१ ते ८वी व ९वी व १०) उपलब्ध आहे काय ?

होय/नाही

२७) ग्रंथालयात खालीलपैकी कोणकोणत्या प्रकारचे ग्रंथ आहेत ?

(चौकटीत संख्या द्यावी)

अ) चरित्रे

ब) आत्मचरित्रे

क) सुभाषित संग्रह

ड) मासिके

ई) साप्ताहिके

इ) इतर १.

२.

३.

२८) ग्रंथालयातील संदर्भ साहित्यांचा वापर करण्यासाठी काही खास नियोजन केले आहे काय ?

होय/नाही

२९) उत्तर होय असल्यास कशा प्रकारे नियोजन केले आहे ?

इ) मूल्यशिक्षण कार्यवाहीवर परिणाम करणा-या घटकावर प्रश्न

३०) मूल्यशिक्षणाची कार्यवाही करत असतांना खालीलपैकी कोणकोणत्या अडचणी येतात ? .

- अ) संदर्भ ग्रंथाचा अभाव
- ब) शैक्षणिक साधनांचा अभाव
- क) अपूरा कालावधी

३१) मूल्यशिक्षण कार्यवाहीवर खालीलपैकी कोणते घटक परिणाम करतात असे आपणास वाटते ?

- अ) विद्यार्थ्यांची अफाट संख्या
- ब) कालबाह्य अभ्यासक्रम
- क) राजकीय घोरणाचे शिक्षणावर प्रभुत्व
- ड) महागडे शिक्षण
- ई) अस्थिर कौटुंबिक परिस्थिती
- इ) कालबाह्य अध्यापन पद्धती
- ग) इतर

१.

२.

३२) बरील समस्या दूर करण्यासाठी कोणती उपाय योजना करावी असे आपणास वाटते ?

३३) शासनाने योजलेली कोणती मूल्ये रुजली जातील असे आपणास वाटते ?

१. श्रम प्रतिष्ठा

६. वैज्ञानिक दृष्टिकोन

२. राष्ट्रभक्ती

७. संवेदनशीलता

३. स्त्री - पुरुष समानता

८. सौजन्यशीलता

४. सर्वधर्मसहिष्णुता

९. वक्तशीरपणा

५. राष्ट्रीय एकात्मता

१०. नीटनेटकेपणा

३४) वरील पैकी जी मूल्ये रुजणार नाहीत त्याची कारणे कोणती ?

३५) मूल्यशिक्षणाने परीक्षेच्या विशेषतः S. S. C. च्या निकालावर कोणता परिणाम होईल असे आपणास वाटते ? (योग्य ठिकाणी बरोबर अशी खूण करा)

१. टक्केवारी वाढेल.
२. टक्केवारी कमी होईल.
३. काहीही फरक पडणार नाही.

३६) प्रश्नावलीतील या प्रश्नाखेरीज या संशोधनासाठी जर आपणास काही नवीन मुद्दे सूचवायचे असतील तर सोबतच्या को-या कागदावर द्यावेत.

परिशिष्ट - ब
शिक्षकांसाठी प्रश्नावली

श्री. अनिल तानाजी पाटील (अधिव्याख्याता)
एम्.एस्.सी.एम्.एड
म.फुले शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, अकलूज
ता. माळशिरस जि. सोलापूर

विनंती पत्र

मा. सहशिक्षक / सहशिक्षिका

स. न. वि. वि.

मी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्.फिल्. (शिक्षणशास्त्र) या परीक्षेसाठी संशोधनाचे काम करत आहे. माझा संशोधनाचा विषय “ माध्यमिक शाळांमध्ये मूल्यशिक्षणाच्या कार्यवाहीचा चिकित्सक अभ्यास ” हा आहे. शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बाश्मी येथील डॉ.प्रा.टी.बी.पाटील हे संशोधनास मार्गदर्शन करत आहेत.

कृपया आपण सोबतच्या प्रश्नावलीतील माहिती भरून सहकार्य करावे. सदर प्रश्नावलीचा अभ्यास करून ती भरून पाठविल्याने शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज. मधील माध्यमिक शाळांमध्ये चालणा-या मूल्यशिक्षणाच्या कार्यवाही चे स्वरूप समजणार आहे. आपल्या सर्वच शाळांना याचा निश्चीत उपयोग होईल. सदर संशोधन कार्य आपल्या सहकार्यावर अवलंबून आहे.

या प्रश्नावलीतील माहितीचा उपयोग फक्त संशोधनासाठीच केला जाईल.त्याबद्दल गुप्तता ही राखली जाईल. तरी कृपया प्रश्नावली काळजी पूर्वक भरून १५ दिवसात दयावी ही विनंती.

आपल्या सहकार्याबद्दल धन्यवाद.

ठिकाण : -

आपला कृपाभिलाषी

दिनांक : -

(अ . ता. पाटील)

प्रश्नावली भरण्यासंबंधी सूचना

१. काही प्रश्नांच्या उत्तराचे पर्याय दिलेले आहेत. आपण सहमत असलेल्या उत्तरापुढे (✓) अशी खूण करा.
२. काही प्रश्न “ होय/नाही ” स्वरूपाचे आहे.तेथे आपणास होय असलेल्या शब्दाच्यावर (✓) खूण करावी.
३. ज्या प्रश्नांची कारणे विचारली आहेत, तेथे ती कारणे लिहावीत.
४. कृपया मोकळ्या सोडलेल्या जागी माहिती द्यावी, तथापि जागा अपुरी पडल्यास प्रश्नावलीच्या शेवटी जोडलेल्या को-या कागदावर प्रश्न क्रमांक व उपप्रश्न क्रमांक लेहून तेथे माहिती लिहावी.

* शिक्षकांसाठी प्रश्नावली

अ) शिक्षकांची वैयक्तिक माहिती

- १) शिक्षकाचे पूर्णनाव
- २) शैक्षणिक अर्हता
- ३) व्यावसायिक अर्हता
- ४) एकूण सेवा (पूर्ण वर्षात)
- ५) विद्यालयाचे नाव व पत्ता
- ६) शिकवित असलेले विषय

१.

२.

३.

ब) मूल्यशिक्षण प्रशिक्षणाबाबत प्रश्न

७) मूल्यशिक्षणाची कार्यवाही करण्यासाठी आपणास विशेष प्रशिक्षणाची (उद्बोधन वर्ग) आवश्यकता वाटते काय ?

होय/नाही

८) उत्तर होय असल्यास आपण ते पूर्ण केले आहे काय ?

होय/नाही

९) उत्तर होय असल्यास कोणत्या संस्थेमार्फत ?

अ)

ब)

क)

१०) प्रशिक्षण पूर्ण केल्याचा कालावधी एकूण किती दिवसांचा होता ?

११) प्रशिक्षण पूर्ण केल्यामुळे आपणास कोणते फायदे झाले ?

१२) प्रशिक्षण पूर्ण केले नसेल तर ते का केले नाही ?

१३) प्रशिक्षण पूर्ण न केल्यामुळे आपणास काही अडचणी अनुभवास येतात का ?

होय/नाही

१४) उत्तर होय असल्यास कोणत्या अडचणी अनुभविता ?

क) मूल्यशिक्षण कार्यवाहीबाबत प्रश्न

१५) मूल्यशिक्षण तासिका अर्तगत खालीलपैकी कोणते शालेय परिपाठ विद्यालयात घेतले जातात ?
(घेत असलेल्या उपक्रमापुढे बरोबर अशी खूण करा)

१. राष्ट्रगीत
२. प्रार्थना
३. प्रतिज्ञा
४. पसायदान / मनाचे श्लोक
५. सुविचार कथन
६. आजची विशेष बातमी
७. दिन विशेष
८. विशेषदिन
९. कथाकथन/ चिंतन/ विद्यार्थी मनोगत
१०. उल्लेखनीय घटना / कौतुक / शुभचिंतन
११. शिक्षक / मुख्याध्यापक मार्गदर्शक
१२. समुहगीत
१३. मौन
१४. शाळा सुटतांना ' वंदे मातरम '
१५. इतर १.
२.
३.

१६) श्रम प्रतिष्ठा या उपक्रमाअर्तगत विद्यालया मध्ये कोणकोणते उपक्रम राबविले जातात ?
(घेत असलेल्या उपक्रमापुढे बरोबर अशी खूण करा)

१. शालेय परिसर स्वच्छता
२. ग्रामसफाई
३. श्रमदान शिबीर
४. वर्ग स्वच्छता
५. वृक्षारोपण
६. इतर १.
२.

१७) श्रमप्रतिष्ठा उपक्रम राबविण्यासाठी काही अडचणी येतात काय ?

होय/नाही

१८) उत्तर होय असल्यास कोणत्या अडचणी येतात ?

१९) अडचणी सोडविण्यासाठी आपण कोणत्या उपाय योजना केल्या आहेत ?

२०) वैज्ञानिक दृष्टिकोन निर्माण करण्यासाठी खालीलपैकी कोणते उपक्रम घेतले जातात ?

(घेत असलेल्या उपक्रमापुढे बरोबर अशी खूण करा)

१. वैज्ञानिक उपकरणे तयार करणे
२. औषधी वनस्पतीचे गुणधर्म व उपयोग समजावून देणे
३. वृक्ष दिंडी, पर्यावरण दिन, व्यसन मुक्ती फेरी यांचे आयोजन करणे
४. प्रथमोपचार, सामान्य औषधे, संसर्गजन्य रोगावरील प्रतिबंध उपचार यांची माहिती मुलांना देणे
५. आरोग्य सप्ताह साजरा करून स्वच्छ हवा, स्वच्छ पाणी, स्वच्छ परिसर यांचे महत्त्व प्रात्यक्षिकांनी पटवून देणे
६. विज्ञानावरील नियत कालिके, वृत्तपत्रातील लेखांची कात्रणे यांचे सामुहिक वाचन करणे, काच फलकात प्रकशित करणे
७. इतर
 - i)
 - ii)
 - iii)

२१) वैज्ञानिक दृष्टिकोन उपक्रम घेत असताना काही अडचणी येतात काय ?

होय/नाही

२२) उत्तर होय असल्यास कोणत्या अडचणी येतात ?

२३) अडचणी सोडविण्यासाठी आपण कोणत्या उपाय योजना केल्या आहेत ?

२४) वक्तशीरपणा हे मूल्यरुजविण्यासाठी विद्यालयात खालील पैकी कोणकोणते उपक्रम राबविले जातात ?

(घेत असलेल्या उपक्रमापुढे बरोबर अशी खूण करा)

१. शाळेत कटाक्षाने वेळेवर येणे.
२. स्वतः चा दैनंदिन कार्यक्रम तयार करणे व त्यातील वेळापत्रक तंतोतंत पाळणे.
३. फलकावर वक्तशीरपणा बद्दल सुविचार लिहणे.
४. वक्तशीर पणा नसल्याने होणा-या दुष्परिणामांची माहिती देणे व घेणे.

५. गृहपाठ वेळच्या वेळी घेणे व तपासणे.

६. इतर -

१.

२.

३.

२५) वक्तशीरपणा उपक्रम राबवतांना अडचणी जाणवतात काय ?

होय / नाही

२६) वक्तशीरपणा उपक्रम राबविताना कोणत्या समस्या जाणवतात ?

२७) समस्या सोडविण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना केल्या जातात ?

२८) स्त्री-पुरुष समानते बद्दल खालीलपैकी कोणते उपक्रम राबविले जातात ?

(घेत असलेल्या उपक्रमापुढे बरोबर अशी खूण करा)

१. कर्तुत्त्वान स्त्री-पुरुषांचे शाळेमध्ये समारंभपूर्वक कौतुक केले जाते.

२. सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना शाळेमध्ये राबविली जाते.

३. सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना गाव पातळीवर राबविण्यासाठी स्त्री-पुरुषांना प्रोत्साहित केले जाते.

४. वर्गातील बुज-या मुला- मुलींना शालेय कार्यक्रमांमध्ये पुढे केले जाते.

५. मुला-मुलीचे वाढदिवस सारख्याच उत्साहाने साजरे केले जातात.

६. मुले-मुली एकत्र करून सहभोजनाचे कार्यक्रम घेतले जातात.

७. इतर -

१.

२.

३.

२९) स्त्री - पुरुष समानता उपक्रम राबविताना समस्या जाणवतात काय ?

होय / नाही

३०) स्त्री-पुरुष समानतेबद्दल उपक्रम राबविताना कोणत्या समस्या जाणवतात ?

३१) समस्या सोडविण्यासाठी कोणत्या उपाय योजना केल्या जातात ?

ड) मूल्यशिक्षण व अभ्यासक्रम, पाठ्यक्रम यावरील प्रश्न

३२) मूल्यशिक्षण व अभ्यासक्रम यांचा तुमच्या अध्यापनात समन्वय साधला जातो काय ? होय/नाही

३३) उत्तर होय असल्यास कशाप्रकारे साधला जातो त्याची उदाहरणे द्या ?

३४) तुम्ही विषयाच्या पाठ्यपुस्तकाद्वारे मूल्यशिक्षण विद्यार्थ्यांना देता काय ? होय/नाही

३५) आपल्या विषयाच्या पाठ्यपुस्तकाद्वारे कोणकोणती मूल्ये आढळून येतात.

(उदाहरणादाखल वार घटक व मूल्ये लिहावीत)

घटकाचे /पाठाचे नाव

मूल्य

१. समय का मूल्य (६वी हिंदी)

वक्तशीरपणा

२.

३.

४.

५.

३६) तुमच्या मते शासनाने नमूद केलेल्या दहा मूल्यांपैकी कोणती मूल्ये पाठ्यपुस्तकाद्वारे प्रभावीपणे रुजवली जातील असे वाटते ते मूल्य व उदाहरणे द्यावीत ?

३७) आपणास जी मूल्ये रुजवली जातील असे वाटते त्याची कारणे कोणती ?

३८) विद्यार्थ्यांमध्ये मूल्यसंक्रमण झाले की नाही हे पाहण्यासाठी खालील पैकी कोणते साधन वापरता.

(वापरात असलेल्या साधना पुढे बरोबर अशी खूण करा)

१. पद्धतिशयन श्रेणी

२. मुलाखती

३. प्रासंगिक नोंदी

४. निरीक्षण

३९) मूल्यमापनाची साधने वापरतांना कोणत्या अडचणी येतात ?

४०) मूल्यमापन साधने वापरत असतांना येणा-या अडचणी सोडविण्यासाठी कोणकोणत्या उपाय योजना केल्या आहेत ?

४१) प्रश्नावलीतील या प्रश्नाखेरीज या संशोधनासाठी जर आपणास काही नवीन मुद्दे सुचवावयाचे असतील तर सोबतच्या को-या कागदावर द्यावीत.

परिशिष्ट“क”

बी.एड्. कॉलेज प्राचार्य तज्ज्ञ व्यक्तींसाठी मुलाखत प्रश्नसूची

१. सद्या मूल्यशिक्षण माध्यमिक स्तरावर देताना त्यांचे स्वरूप कसे असावे ?
२. मूल्यशिक्षणाचा निश्चित अभ्यसक्रम तयार करणे आवश्यक आहे का ?
३. त्याची आवश्यकता का आहे ?
४. इतर शालेय विषयाप्रमाणेच मूल्यशिक्षणाची परीक्षा घेणे योग्य ठरेल का ?
५. मूल्यशिक्षण माध्यमिक शाळेत देत असताना शिक्षकांना प्रशिक्षण देणे आवश्यक आहे का ?
६. प्रशिक्षणाची जबाबदारी कोणी घ्यावी ?
७. प्रशिक्षणाचे स्वरूप कसे असावे ?
८. मूल्यशिक्षण प्रभावीपणे देण्यासाठी शाळांमध्ये कमीत कमी कोणत्या भौतिक सुवीधा असाव्यात ?
९. मूल्यशिक्षणाचे मूल्यमापन शाळांनी कशा प्रकारे करावे ?
१०. मूल्यशिक्षण माध्यमिक शाळांमध्ये देत असताना कोणती खबरदारी घेणे आवश्यक आहे ?

परिशिष्ट "ड"

पर्यवेक्षक मुलाखत प्रश्नसूची

१. पूर्वीपासून मूल्यशिक्षण अभ्यासक्रमातून दिले जात असूनही त्याचा मुद्दाम विचार करण्याची सध्या का वाटावी.
२. मूल्यशिक्षणासाठीचे सद्याचे उपक्रम प्रभावी वाटतात का ?
३. मूल्यशिक्षण शाळेतून देत असताना ते प्रभावीपणे देण्यासाठी कोणकोणत्या योजना आखणे आवश्यक आहे ?
४. मूल्यशिक्षण सुरू झाल्यापासून शाळेच्या वातावरणात व शिक्षकांमध्ये कोणते बदल जाणवले ?
५. मूल्यशिक्षणाचा निश्चित अभ्यासक्रम असण्याची गरज वाटते का ?
६. शालेय अभ्यासक्रमातून मूल्यशिक्षण कशा प्रकारे दिले जाते.
७. मूल्यशिक्षणाचे मूल्यमापन कशा प्रकारे केले जाते.
८. मूल्यशिक्षणासाठी आवश्यक असणारे संदर्भ साहित्य गेल्या दोन वर्षांत खरेदी केले आहे का ?
९. निरनिराळी मूल्ये रूजविण्यासाठी शाळांना स्वातंत्र्य असावे का ?
१०. प्रत्येक वर्षी मूल्यशिक्षणाचे उपक्रम बदलणे आवश्यक आहे का ?
११. मूल्यशिक्षण सुरू झाल्यापासून विद्यार्थी वर्तनात कोणते बदल आणायला जाणवले ?
१२. मूल्यशिक्षणासाठी कोणते वैशिष्ट्यपूर्ण उपक्रम शाळेने राबविले ?
१३. मूल्यशिक्षणाचे उपक्रम राबविताना संस्था पातळीवर विशेष सहकार्य मिळते का ?

शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज संस्थेच्या माध्यमिक शाळांची यादी

अ.न. शाळेचे नाव व पत्ता

- १ सदाशिवराव माने विद्यालय, अकलूज ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- २ कन्या प्रशाला, अकलूज ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ३ महर्षि शंकरराव मोहिते पाटील प्रशाला, शंकरनगर ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ४ कन्या प्रशाला, शंकरनगर ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ५ श्री. बाणलिंग विद्यालय फोंडशिरस ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ६ विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, विझोरी ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ७ सदाशिवराव माने विद्यालय, माणकी ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ८ माध्यमिक विद्यालय, बोंडले ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ९ माध्यमिक विद्यालय, लवंग ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १० सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते पाटील विद्यालय, वेळापूर ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- ११ कर्मवीर बाबासाहेब पाटील विद्यालय, सदाशिवनगर ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १२ श्रीमती रत्नप्रभादेवी मोहिते पाटील विद्यालय, मांडवे ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १३ मोरोची विद्यालय, मोरोची ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १४ विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, वाघोली ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १५ मोहनराव पाटील विद्यालय, बोरगाव ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १६ कृष्णानंद विद्यालय, पाटीलवस्ती ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १७ विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, कोळेगाव ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १८ माध्यमिक विद्यालय चाकोरे, ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- १९ सदाशिवराव माने विद्यालय, संग्रामनगर ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- २० श्रीमती रत्नप्रभादेवी मोहिते पाटील कन्या प्रशाला, नातेपुते ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- २१ श्री. जयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, गारवाड ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- २२ माध्यमिक विद्यालय, उंबरे (दहिगाव) ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- २३ रामलिंग विद्यालय, कुरबावी ता. माळशिरस जि. सोलापूर
- २४ श्री. गणेश विद्यालय, पिंपळनेर ता. माळा जि. सोलापूर
- २५ माध्यमिक विद्यालय, पळसमंडल ता. माळशिरस जि. सोलापूर

परिशिष्ट " ई "

प्रश्नावली भरुन देणा-या मुख्याध्यापकांच्या नावांची यादी व शाळेचा पत्ता

अ.न.	मुख्याध्यापकाचे नांव	शाळेचे नांव व पत्ता
१	श्री. प्रभाकर लक्ष्मण तरटे	महर्षि शंकरराव मोहिते पाटील प्रशाला, शंकरनगर
२	श्री. बी. के. मुळे	सदाशिवराव माने विद्यालय, अकलूज
३	सौ. मालती अर्जूनराव लोहार	कन्या प्रशाला, शंकरनगर
४	श्री. अंकुश धोंडीबा भाकरे	महर्षि शंकरराव मोहिते पाटील, विद्यालय, वेळापूर
५	श्री. पोपटराव बळीराम देठे	माध्यमिक विद्यालय, लवंग
६	श्री. ज्ञानेश्वर गोविंदराव बागल	श्रीमती रत्नप्रभादेवी मोहिते पाटील विद्यालय, मांडवे
७	श्री. शिवाजी विष्णू कदम	रामलिंग विद्यालय, कुरबावी
८	श्री. जालंधर लक्ष्मण जाधव	बावलिंग विद्यालय, फोंडशिरस
९	श्री. हरी रामचंद्र काळे	माध्यमिक विद्यालय, वोंडले
१०	श्री. बाळू सुखदेव कुंभार	माध्यमिक विद्यालय, उंबरे (दहिगाव)
११	श्री. दत्तात्रय गोविंद शेखदार	कृष्णानंद विद्यालय, पाटीलवस्ती
१२	श्री. शहाजी नामदेव दुपडे	विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, कोळेगाव
१३	श्री. विश्वासराव जालिंधर जाधव	माध्यमिक विद्यालय, पळसमंडळ
१४	श्री. अशोक काशीनाथ पिसे	जयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, गारवड
१५	श्री. चंद्रकांत धोंडीराम खताळ	मोहनराव पाटील विद्यालय, बोरगाव
१६	सौ. वैशाली विजय कांडलकर	कन्या प्रशाला, अकलूज
१७	श्री. गुंडोपंत माधवराव पाटील	श्री. गणेश विद्यालय, पिंपळनेर
१८	श्री. मनोजकुमार नथूराम शिंदे	माध्यमिक विद्यालय, घाकोरे
१९	श्री. जयवंत निवृत्ती जाधव	विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, विझोरी
२०	श्री. मोहन मारुती परचंडे	विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, वाघोली
२१	कु. मंजुषा अक्षयकुमार पुरवत	श्रीमती रत्नप्रभा मोहिते पाटील कन्याप्रशाला, नातेपुते
२२	श्री. कृष्णात कोंडीबा शिंदे	सदाशिवराव माने विद्यालय, माणकी
२३	श्री. जयंत जगन्नाथ कदम	मोरोची विद्यालय, मोरोची
२४	श्री. गोविंद बाबू खंदारे	प्रतापसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, शिवपूरी
२५	श्री. प्रताप शहाजीराव पाटील	माध्यमिक विद्यालय, गुरसाळे

प्रश्नावली भरुन देणा-या शिक्षकांची यादी व शाळेचा पत्ता

अ.न.	शिक्षकाचे नांव	शाळेचे नांव व पत्ता
१	श्री. अशोक गोविंद पंडीत	सदाशिवराव माने विद्यालय, अकलूज
२	श्री. संभाजी दामू जाधव	- " -
३	श्री. एस्.के. कांबळे	महर्षि शंकरराव मोहिते पाटील प्रशाला, शंकरनगर
४	श्री. कैलास भगवान बनसोडे	- " -
५	श्री. धनंजय दिगंबर रणवरे	- " -
६	श्री. हनुमंत दगडू भोसले	- " -
७	श्री. कृष्णा बुवाजी निकम	- " -
८	श्री. शिवाजी कृष्णा शिंदे	- " -
९	श्री. दत्तात्रय काशीनाथ घंटे	कन्या प्रशाला, अकलूज
१०	कु. शेलार यु.आर्.	- " -
११	श्री. व्यंकटराव बापूराव जगताप	- " -
१२	श्री. नानासाहेब समजी पाटील	- " -
१३	श्री. मधुकर भगवान सावंत	- " -
१४	श्री. अशोक लक्ष्मण बंडगर	कन्या प्रशाला, शंकरनगर
१५	श्री. गणपत श्रीपती बनकर	- " -
१६	श्रीमती अलका दत्तात्रय पाटील	- " -
१७	श्री. बब्रुवहान बळीराम मोहिते	श्री. बाणलिंग विद्यालय, फोंडशिरस
१८	श्री. विठ्ठल शंकर राजगुरु	- " -
१९	कु. माधुरी जालंधर लोटके	विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, विझोरी
२०	कु. अनिता बाळासाहेब काळे	- " -
२१	कु. जयश्री हनुमंतराव जावळे	- " -
२२	श्री. बंडोपंत शंकरराव कुरुडकर	सदाशिवराव माने विद्यालय, माणकी
२३	श्री. हनुमंत शंकरराव शेलार	- " -
२४	श्री. अशोक रंगनाथ माने	- " -
२५	श्री. लक्ष्मण नामदेव कुंभार	- " -
२६	श्री. विजयकुमार सावळा भोसले	- " -
२७	कु. अमोलिनी सुर्यकांत पोतदार	माध्यमिक विद्यालय, बोंडले

अ.न.	शिक्षकाचे नांव	शाळेचे नांव व पत्ता
२८	श्री. किसन महादेव रणवरे	माध्यमिक विद्यालय, बोंडले
२९	श्री. जे. व्ही. शिर्के	- " -
३०	श्री. पी.व्ही. माने	- " -
३१	श्री. विजय उत्तम वाघमारे	माध्यमिक विद्यालय, लवंग
३२	श्री. राजेंद्रकुमार गणपतराव बनकर	- " -
३३	श्री. नरसिंह विठ्ठल शेळके	- " -
३४	कु. प्रभावती कृष्णाजी कुलकर्णी	सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते विद्यालय, वेळापूर
३५	श्री. किसन विठोबा भोसले	- " -
३६	श्री. ज्ञानदेव महादेव पाटील	- " -
३७	श्री. उदय शंकर उरणे	- " -
३८	सौ. कमल आनंदराव पवार	- " -
३९	श्री. कैलास नाना काळे	कर्मवीर बाबासाहेब पाटील विद्यालय, सदाशिवनगर
४०	श्री. शंकर अनंत रणनवरे	- " -
४१	श्री. मल्लीकार्जून निवृत्ती गायकवाड	श्रीमती रत्नप्रभादेवी मोहिते पाटील विद्यालय, मांडवे
४२	कु. अलका बाबुराव उपाध्ये	- " -
४३	श्री. दिलीपकुमार नारायण काशीद	- " -
४४	श्री. सुदेश भास्कर अवधानी	मोरोची विद्यालय, मोरोची
४५	श्री. मौला नदिम मुलाणी	- " -
४६	श्री. भागवत जिजाबा निंबाळकर	विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, वाघोली
४७	श्री. खलील महताब देशमुख	- " -
४८.	श्री. लक्ष्मण शामराव सावंत	मोहनराव पाटील विद्यालय, बोरगाव.
४९.	श्री. विवेक दत्तत्रय शेटे	- " -
५०.	श्री. नामदेव ज्ञानदेव काळे	- " -
५१.	श्री. धर्मराज राजाराम दगडे	विजयसिंह मोहिते पाटील विद्यालय, कोळेगाव
५२.	श्री. हनुमंत भागवत मगर	कृष्णानंद विद्यालय, पाटील वस्ती
५३.	श्री. राजेंद्र संभाजी एकतपुरे	- " -
५४.	श्री. दामोदर सोपान खुने	- " -
५५.	श्री. बाळासाहेब नारायण काशीद	माध्यमिक विद्यालय, चाकोरे
५६.	श्री. दत्तात्रय गोविंद हाके	- " -
५७.	श्री. करणसिंह हरिचंद्र साळुंखे	- " -
५८.	श्री. भिमराव ज्ञानू पालवे	सदाशिवराव माने विद्यालय अकलूज

अ.न.	शिक्षकाचे नांव	शाळेचे नांव व पत्ता
५९.	श्री. विनायक नामदेव पवार	सदाशिवराव माने विद्यालय संग्रामनगर
६०.	श्री. तुकाराम भिवा गोरे	- " -
६१.	श्री. किशोर मारुती जाधव	श्रीमती रत्नप्रभादेवी मोहितेपाटील कन्याप्रशाला, नातेपुते
६२.	कु. शामा श्रीपाद झांबरे	- " -
६३.	श्री. गुलाबराव वामन मगर	- " -
६४.	श्री. पांडूरंग विठ्ठल देशमुख	श्री. जयसिंह मोहितेपाटील विद्यालय, गारवाड
६५.	श्री. भारत माणिकराव जाधव	- " -
६६.	श्री. यशवंत जगन्नाथ लवटे	माध्यमिक विद्यालय, उंबरे (दहिगाव)
६७.	श्री. सिद्धार्थ शरणाप्पा बागे	रामलिंग विद्यालय, कुरबावी
६८.	श्री. अशोक बाजीराव भागवतगिते	- " -
६९.	श्री. दिलीप हरी पवार	- " -
७०.	श्री. दिलीप विश्वनाथ पांगे	- " -
७१.	सौ. प्रमिला महादेव मोहिते	श्री. गणेश विद्यालय, पिंपळनेर
७२.	श्री. धोंडीबा पांडूरंग वाघमोडे	माध्यमिक विद्यालय, पळसमंडळ
७३.	श्री. अंकुश रामराव घाडगे	माध्यमिक विद्यालय, लवंग
७४.	श्री. शंकरराव विठ्ठलराव मगर	माध्यमिक विद्यालय, गुरसाळे

परिशिष्ट “ ग ”

मुलाखती घेतलेल्या प्राचार्य, जेष्ठ तज्ज्ञ प्राध्यापक व शिक्षण विस्तार अधिकारी यांची यादी व कार्यक्षेत्र

अ.न	तज्ज्ञांची नावे	हुद्दा	कार्यक्षेत्र
१	श्री. आर्. सी. कळसे	प्राचार्य	दयानंद शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, सोलापूर
२	श्री.व्ही. आर्. भिंताडे	- " -	कस्तुरबाई शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, सोलापूर
३	श्री. एम्. आर्. महातुकडे	- " -	शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बारशी
४	श्री. यु.ए. नायकवडे	- " -	महात्मा फुले शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, अकलूज
५.	श्री. एस्. एस्. देशमुख	माजी मुख्याध्यापक	सदाशिवराव माने विद्यालय अकलूज
६.	श्री. डॉ.एच्. एन्. जगताप	प्राध्यापक	कस्तुरबाई शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, ^{मेळा/२८}
७.	श्री. डॉ.ए.बी. गायकवाड	- " -	- " -
८.	श्री.डॉ.आर्. एन्. इंगोले	- " -	शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बारशी
९.	श्री. डॉ.एम्.डी. मोहिते	- " -	- " -
१०.	श्री. ए. आर्. जडे	- " -	दयानंद शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, सोलापूर
११.	श्री. डॉ.एस्.व्ही. करंदीकर	- " -	- " -
१२.	श्री. एस्.डी. मोकाशी	समन्वयक	विस्तारसेवा केंद्र दयानंद शि.शास्त्र महाविद्यालय, सोलापूर
१३.	श्री. आर्. टी. पाटील	प्राध्यापक	महात्मा फुले शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, अकलूज
१४.	श्री. एस्. एस्. गांधले	- " -	- " -
१५.	श्री. एम्.डी. नकाते	शिक्षण विस्तार अधिकारी	अकलूज
१६.	श्री. बी.डी.पांढरे	- " -	- " -
१७.	श्रीमती एम्.व्ही. खरे	- " -	- " -
१८	श्री. डी.पी. कस्तुरे	- " -	- " -

परिशिष्ट “ घ ”

मुलाखत घेतलेल्या पर्यवेक्षकांची यादी व शाळेचे नाव व पत्ता.

अ.न.	पर्यवेक्षकांचे नाव	शाळेचे नाव व पत्ता
१)	श्री. व्ही. एन्. पवार	सदाशिवराव माने विद्यालय, अकलूज
२)	श्री. ए. बी. माने	- " -
३)	श्री. एस्. एन्. पवार	- " -
४)	श्री. ए. पी. गोडसे	कन्या प्रशाला, शंकरनगर
५)	श्री. डी.एस्. जगताप	महर्षि शंकरराव मोहिते पाटील प्रशाला, शंकरनगर
६)	श्री. एस्. बी. अवधानी	मोरोची विद्यालय, मोरोची
७)	श्री. जी.एच्. वाघबरे	कर्मवीर बाबासाहेब पाटील विद्यालय, सदाशिवनगर
८)	श्री. पी.एस्. देशमुख	सदाशिवराव माने विद्यालय, माणकी

संदर्भ ग्रंथ सूची

संदर्भ ग्रंथ

१. अकोलकर ग.वि. : शिक्षणाची आधुनिक तत्त्वज्ञाने; श्री. विद्या प्रकाशन; शनिवार पेठ, पुणे ३०; प्रथमावृत्ती १९७१.
२. अकोलकर ग.वि. : शैक्षणिक तत्त्वज्ञानाची रुपरेषा; श्री. विद्या प्रकाशन; शनिवार पेठ पुणे ३०; द्वितीयावृत्ती १९९०.
३. बापट भा. गो. : शैक्षणिक संशोधन; नूतन प्रकाशन; शनिवार पेठ, पुणे ३०, द्वितीयावृत्ती १९७७.
४. भांडारकर पु.ल. : सामाजिक संशोधन पद्धती; महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ ; नागपूर, प्रथमावृत्ती १९८७.
५. भिंताडे वि. रा. : शैक्षणिक संशोधन; नूतन प्रकाशन, शनिवार पेठ ,पुणे ३० प्रथमावृत्ती १९८९.
६. भगत रा. तु. : जागतिक दिनविशेष; सिध्दराज प्रकाशन, पुणे ४६ प्रथमावृत्ती १९९८.
७. भावे ह. अ. (संपादक) : मराठी, इंग्रजी शब्दकोश; सरिता प्रकाशन, सेनापती बापट मार्ग पुणे १६ प्रथमावृत्ती १९९५.
८. देशपांडे विमलाबाई (अनुवादक) : जीवन भाष्ये (खंड दुसरा) चंद्रकला प्रकाशन, शनिवार पेठ पुणे ३०, द्वितीयावृत्ती, १९९५.
९. इटाकर डी.एस् : छंदातून शिक्षण मेहता पब्लिशिंग हाऊस; १२१६ सदाशिव पेठ, पुणे ३० प्रथमावृत्ती १९९८.
१०. जोशी ग.ना. : पू. साने गुरुजींचे तत्त्वचिंतन वेतश्री प्रकाशन, अमळनेर. प्रथमावृत्ती १९९८
११. जोशी प्र. न. : दिनविशेष श्रीराम बुक एजन्सी, सदाशिव पेठ, पुणे ३० सुधारित तिसरी आवृत्ती १९९५.
१२. कदम वा. प. : शैक्षणिक मूल्यमापन; नूतन प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे ३० प्रथमावृत्ती
१३. कुंडले म. बा. : शैक्षणिक तत्त्वज्ञान व शैक्षणिक समाजशास्त्र श्री. विद्या प्रकाशन, पुणे ३० नववी आवृत्ती १९९८.

१४. करंदीकर सु. वा : मूल्यशिक्षण
फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
प्रथमावृत्ती, १९९७
१५. पारसनीस न. रा. : शिक्षणाची तात्विक व समाजशास्त्रीय भूमिका;
नूतन प्रकाशन, शनिवार पेठ पुणे - ३०.
प्रथमावृत्ती १९८७.
१६. पाटील लीला : शिक्षण घेता देता;
उन्मेष प्रकाशन, २६ पर्वती पुणे - २९
प्रथमावृत्ती - १९९१
१७. साने पां. स. : भारतीय संस्कृति
कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे - ३०,
सतरावे पुनर्मुद्रण, १९९८
१८. साने पां. स. : भारतीय नारी
साधना प्रकाशन, पुणे - ३०,
साहवी आवृत्ती १९९८
१९. साने पां. स. : अमृत बोल;
साने गुरुजी स्मारक पुणे - ३०,
प्रथमावृत्ती १९९८
२०. शिवणेकर ल.मा. : माध्यमिक शिक्षण संरचना व कार्यपद्धती ;
नूतन प्रकाशन, शनिवार पेठ पुणे ३०,
प्रथमावृत्ती १९९२
२१. ठोंबरे विद्या : नीतिमूल्ये व शिक्षण ;
नूतन प्रकाशन, शनिवार पेठ पुणे ३०,
प्रथमावृत्ती १९९६.
२२. वेदांते म. भा. : मूल्यशिक्षण आणि मराठी क्रमिक पुस्तके ;
सन्मित्र प्रकाशन, कोल्हापूर
प्रथमावृत्ती १९९१
२३. उपासनी ना. के. : नवे शैक्षणिक मूल्यमापन आणि संख्याशास्त्र;
कुलकर्णी के. वि. : श्रीविद्या प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे - ३०
प्रथमावृत्ती १९८७

नियतकालिके / हस्त पुस्तिका

१. शिक्षण संक्रमण, फेब्रुवारी १९९९, सुभाष मालुंजकर, मूल्यशिक्षणाचे आधार सूत्र, पृ ४१
पुणे ०५, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ
२. भारतीय शिक्षण, मे १९९७, शोभा नारवरे मूल्यशिक्षणाचे क्रियान्वयन व मूल्यमापन प्र. १७३
पुणे १ शिक्षण संचालनालय महाराष्ट्र राज्य भारतीय शिक्षण मंडळ प्रकाशन मुंबई.
३. शिक्षण भारती, एप्रिल १९९२, बाहुबली शिक्षण, प्रशिक्षण व संशोधन विभाग अनेकान्त शोधपीठ,
श्री. बाहुबली विद्यापीठ, बाहुबली.
४. भारतीय शिक्षण, आक्टोबर १९९८ नरेंद्र म कडू, मूल्यशिक्षण एक चिंतन पृ. ४,
पुणे १, शिक्षण संचालनालय महाराष्ट्र राज्य, भारतीय शिक्षण मंडळ प्रकाशन विभाग
मुंबई.
५. भारतीय शिक्षण, नोव्हेंबर- डिसेंबर १९९८, सौ.शालीनी कुलकर्णी, मुलभूत मूल्ये आणि शिक्षण पृ४१९
पुणे १, शिक्षण संचालनालय महाराष्ट्र राज्य, भारतीय शिक्षण मंडळ प्रकाशन विभाग
मुंबई.
६. भारतीय शिक्षण, ऑगस्ट १९९७ खोचीकर वि.शि. मूल्यांचे शिक्षण पृ. ३२३ पुणे १, शिक्षण संचालनालय
महाराष्ट्र राज्य, भारतीय शिक्षण मंडळ प्रकाशन, मुंबई.

हस्तपुस्तिका

७. मूल्यांचे शिक्षण शिक्षकांसाठी महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक व संशोधन व प्रशिक्षण परिषद पुणे ३०
हस्तपुस्तिका (१ली ते ८वी) प्रथमावृत्ती १९९८
८. मूल्यांचे शिक्षण शिक्षकांसाठी महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक व संशोधन व प्रशिक्षण परिषद पुणे ३०
हस्तपुस्तिका (९वी व १०वी) प्रथमावृत्ती १९९८

ENGLISH

- 1) Best J. M. : **Research in Education** ;
Prentice Hall of India Private Limited, New Delhi 1982
- 2) Buch M. B. : **A Survey of Research in Education** ;
Centre of Advanced study in Education, Faculty
of Education & Psychology, M.S. University ,
Baroda 1974.
- 3) Buch M. B. : **Second Survey of Research in Education** ;
Society for Educational Research &
Development, Baroda 1979.
- 4) Buch M. B. : **Third Survey of Research in Education** ;
N.C.E.R.T., New Delhi ; 1986.
- 5) Buch M. B. : **Fourth Survey of Research in Education Volume I** ;
N.C.E.R.T., New Delhi ; 1991.
- 6) Buch M. B. : **Fourth Survey of Research in Education Volume II** ;
N.C.E.R.T., New Delhi ; 1991.
- 7) Bhandarkar P.L.
& Wilkison T.S. : **Methodology & Techniques of social Research**
Himalaya Publishing House, Mumbai; 04.
9th Revised Edition ; 1994.
- 8) Deo Pratibha : **Educational Research in University of Bombay**;
Bombay University; 1981.
- 9) Garrett Henry E. : **Statistics in Psychology & Education**; Vikils,
Feffer & Simons Pvt. Ltd. Bombay.
Fifth Edition ;
- 10) Koul Lokesh : **Methodology of Educational Research**; Vikas
Publishing House Pvt. Ltd. New Delhi;
Second Revised Edition ; 1996.
- 11) Kothari C. R. : **Research Methodology methods & Techniques**;
Wishwa prakashan ; Second Edition; 1996.
- 12) Sidhu Kulbir Singh : **Methodology of Research in Education**;
Steraling Publication; New Delhi 16;
Second reprint; 1987.
- 13) Singh S. P. : **Emerging values in Modern Education**;
Valume 36 No 32; University News;
Association of Indian Universities; Oct 1998.
- 14) Venkataiah N. : **Value Education-Curriculum for Graduate**
& post Graduate course; Valume 36 No 25;
University News; Association of Indian
Universities ; June 98.